

Csehszlovák külpolitikai dilemmák a párizsi békekonferencia után ⁽¹⁾

„Arra a kérdésre, hogy milyenek a további lehetőségek a Magyarországhoz való viszonyunk tekintetében, dr. Clementis azt válaszolta, hogy az kizárólag a magyar kormánytól függ. A legrosszabb esetben kénytelenek leszünk a végső megoldást magunk végrehajtani.”

Bevezetés

A csehszlovák külpolitikát a második világháború után - ugyanúgy, mint az ország 1938-as feldarabolása előtt - továbbra is elsősorban Edvard Beneš nézetei és politikai programja határozták meg. Ez a politika figyelmen kívül hagyta az 1918-1920-ban létrehozott ország belső feszültségeiből, a müncheni négyhatalmi döntésből eredő tanulságokat, és már az emigráció idején az 1938 előtti határok visszaállítását tűzte célul, mégpedig olyan biztosítékok kiharcolásával, amelyek a csehszlovák állam létét e határok között hosszútávon garantálják. Külpolitikai vonatkozásban olyan szövetségeset keresett, amely a mindenkori német terjeszkedés veszélyével szemben biztos védelmet nyújt. Ugyanakkor belpolitikailag is biztosítani akarta a csehszlovák állam fennmaradását, mindenekelett a nemzetiségi kérdés megoldása révén. Beneš cikkeiből és munkatársainak nyilatkozataiból már az emigráció idején világosan ki lehetett olvasni, hogy a „megoldás” nem jelent mást, mint a német és a magyar nemzetiség eltávolítását az országból. E felfogást 1943-1944 folyamán a moszkvai kommunista emigráció is magáévá tette.

A nyugati szövetségesek a háború alatt nem kötelezték el magukat egyértelműen Csehszlovákia 1938 előtti határainak helyreállítása mellett, a Szovjetunió viszont már 1941-ben a München előtti határok helyreállításának ígéretével ismerte el a csehszlovák emigráns kormányt. Beneš már akkor úgy ítélte meg, hogy a német veszély elhárítására a háború után csak a Szovjetunióval létesítendő szövetség nyújthat megfelelő garanciát. Ez teszi érthetővé, hogy a közép-európai országok közül elsőként Csehszlovákia, pontosabban a csehszlovák emigráns kormány kötött a Szovjetunióval barátsági és (háború utáni) együttműködési szerződést. Az egyezmény előírta, hogy a két ország külpolitikáját össze kell hangolni, továbbá katonai és gazdasági együttműködést kell a két ország között létesíteni. A csehszlovák vezetők helyesen mérték fel, hogy a háború után Közép-Európában a Szovjetunió játszik majd meghatározó szerepet. Komolyan hitték azonban, hogy Moszkva csak politikai dominanciára fog törekedni, és ennek védőosznya alatt országuk - a győztes államok egyikeként - afféle középhatalmi státushoz jut, kihasználva ennek minden politikai, gazdasági és katonai előnyét. E törekvésük következtében 1945-1946 folyamán nem csupán Magyarországgal, de valamennyi szomszédjukkal éles konfliktusba keveredtek. Területi igényekkel léptek fel Lengyelországgal szemben, és az elmérgesedő vita, a két ország között kibontakozó éles, olykor gyalázkodó propaganda-hadjárat közepette több tízezer lengyel, illetve cseh nemzetiségű személy kényszerült áttelepülni a másik országba. Kisebb területi követeléseik voltak Ausztriával szemben is, ott azonban a konfliktus elsősorban forrása az osztrák területre embertelen módszerekkel kitelepített német nemzetiségűek tömege volt. Csehszlovákia magabiztos dőlyffel utasította el az egyes közép-európai országok által szorgalmazott gazdasági együttműködés különböző formáinak (vámunió, dunai konföderáció stb.) megvalósítását is: a győztes pozíciójából diktált kétoldalú kapcsolatokban rejlő lehetőségek kiaknázására törekedett.

Csehszlovákiának azonban törvényszerűen csatlódnia kellett, amikor kiderült, hogy a Szovjetunió Közép-Európában nem csupán politikai befolyásra törekszik, hanem tartós katonai jelenlétével is számolni kell, és minden téren le akarja aratni a háborús győzelemnek gyümölcsseit. A csehszlovák vezetők (legalábbis Beneš és környezete) nehezen értették meg például, hogy miért állomásoznak szovjet csapatok az európai háború befejezése után hónapokkal még mindig „egy másik győztes állam” területén. (Ezt a kérdést Beneš elnök egy Churchillhez írt levelében tette fel. Arról nincs tudomásunk, hogy Sztálintól is megkérdezte volna ugyanezt.) Csalódást okozott számukra, hogy Kárpátalját 1945 elején „önként” át kellett engedniük a Szovjetunió részére. 1945-1946 folyamán az is kiderült, hogy a Szovjetunió számára Lengyelország új határai közötti konszolidációja fontosabb, mint a csehszlovák területi igények támogatása, ezért „lebeszélte” szövetségesét, hogy a kérdést a békekonferencia elvige. Nem váltak be Csehszlovákia azon tervei sem, hogy fontos szerephez jusson a nemzetközi kapcsolatokban, illetve meghatározó súlya legyen Közép-Európa gazdasági életében. A párizsi békekonferencia előkészítése során már 1946 elején világossá vált, hogy a döntéseket végső soron a három nagyhatalom képviselői hozzák meg. A többi „győztes hatalom” legfeljebb az előkészítésben vehetett részt, illetve a bizottsági tárgyalásokon terjeszthette elő igényeit, és mondhatta el véleményét.

Csehszlovákia polgári politikusainak reményei, amelyeket a Moszkva-barát politikához fűztek, ily módon másfél év alatt többségükben szertefoszlottak. Egy döntő momentum azonban még mindig megmaradt. Ez pedig annak reménye volt, hogy Csehszlovákia a München előtti határok megőrzésével, azok keretei között egységes, homogén szláv állammá válhat, illetve, hogy a Szovjetunió révén nemzetközi garanciát kap a kiharcolt állapot fenntartására, és a német veszély elhárítására.

Mint ismeretes, 1945 augusztusában Potsdamban a csehszlovák kormány kérésére a három nagyhatalom hozzájárult a két és félmilliónyi német lakosság Csehszlovákiából való kitelepítéséhez. Nem járult azonban hozzá a magyar lakosság egyoldalú kitelepítéséhez. a Felvidékről. Csehszlovákia ezért erre vonatkozó igényét a párizsi békekonferencia elé terjesztette. A Szovjetunió ismét messzeemenően támogatta törekvését, s mindenáron arról igyekezett meggyőzni a többi delegációt, hogy a magyarországi németek kitelepítése révén Magyarország igenis lenne befogadói 200 000 felvidéki magyart. A magyar békedelegáció elvi alapon elzárkózott mindenfajta egyoldalú kitelepítés elfogadásától. A döntő tényező azonban az volt, hogy az Egyesült Államok és Nagy-Britannia sem értett egyet egy népcsoport kollektív büntetésével. Nem akarták elkövetni még egyszer azt a hibát, amit a németek ügyében Potsdamban elkövettek. Kompromisszumos javaslatuk - a magyar delegáció törekvéseit is figyelembe véve - az volt, hogy a legexponáltabb pozícióra országgrészeket (a Csallóköz és az Érsekújvártól, Fülektől és Rimaszombattól délre eső vidék egy részét) Csehszlovákia engedje át Magyarországnak a pozsonyi hídfő és egyéb kisebb területek, illetve bizonyos számú magyar lakosság egyoldalú átvételének felváltásául. A csehszlovák delegáció azonban mérhetetlen nemzeti elvakultságában a szomszédos országoktól 1918-1920-ban - részben igazságtalanul és jogtalanul - megszerzett területek egy négyzetméteréről sem volt hajlandó lemondani. A tárgyalások során viszont kiderült, hogy a Szovjetunió nem tekinti olyan fontosnak egy „kis szövetséges” igényét, ami miatt kockára tette volna a konferencia sikeres lezárását és a háromhatalmi megegyezést.

Beneš elnök, és őt visszhangozva a csehszlovák külpolitika irányítói előszeretettel hangoztatták, hogy Csehszlovákia a Kelet szövetséges és a Nyugat barátja. Ez a politika a második világháborút követő években kétségkívül hasznosnak bizonyult és olyan eredményeket hozott Csehszlovákiának - mindenekelett a München előtti határok (Kárpátalja nélküli) visszaállítására és garantálására, valamint a német lakosság kitelepítése révén - amelyek a siker élményével tölthették el vezetőit és lakóit. Küldöttségük mégis csalódottan távozott Párizsból, mert az egyik legfőbb célkitűzésüket, a homogén szláv nemzeti állam megteremtését nem tudták elérni. A következő hónapokban még egy kísérletet tettek a felvidéki magyarság szétszórására, nemzeti tartásának felmorzsolására. Ezzel ismét több tízezer embernek okoztak szenvedést, de céljukat így sem tudták elérni. - A magyarság szlovákiai fennmaradását az 1945 utáni magyar külpolitika kevésszámú sikerei egyikeként kell elkönyvelnünk. A másik oldalon viszont az ebből eredő frusztráltság mind a mai napig érzéti hatását a szlovákiai politika egyes megnyilatkozásaiban.

Miközben Csehszlovákia mindent feltett nemzeti céljai elérése érdekében, egyre inkább a szovjet érdekek kiszolgálójává vált: azaz a győztes államból a Szovjetunió csatlósává.

Amikor a párizsi békekonferencia magyar politikai és területi bizottsága 1946. október 3-án befejezte munkáját, és a 200 000 felvidéki magyar egyoldalú áttelepítésére vonatkozó csehszlovák előterjesztés nem kapta meg a remélt támogatást, a csehszlovák delegáció nem kívánt a nemzetközi sajtó nyilvánossága elé állni. Jan Masaryk csehszlovák külügyminiszter, a delegáció vezetője egyedül a United Press munkatársának tett lehetővé egy beszélgetést [1./a. forrás], amelyben felrögzítette a nyugati hatalmaknak, hogy a délkelet-európai kis országok orra előtt becsapták az ajtót, őket ezáltal egyoldalúan keleti a orientációhoz tartozónak nyilvánították. Külön is szemrehányással illette az Egyesült Államokat és Nagy-Britanniát, amiért nem támogatták Csehszlovákia „igazságos követeléseit” a magyar kisebbség kitelepítésére nézve, s ezt az eljárást egyenesen a müncheni egyezményhez hasonlították minősítette. „Nehéz lesz odahaza megmagyaráznom, hogy miért jártak el velünk szemben így szövetségeseink, mialatt Oroszország és a többi szláv ország bennünket támogattak.”

A cikkfordítást a magyar Külügyminisztériumnak felterjesztő Rosty-Forgách Ferenc mindenesetre rámutatott, hogy Masaryk nyilatkozatában a csehszlovák-magyar kiegyezés lehetőségére utaló figyelemreméltó utalások is találhatóak. Néhány nappal később azonban a csehszlovák külpolitika irányításában egyre nagyobb

szerephez jutó kommunista Vladimír Clementis is megszólalt [1./b. sz. forrás]. Nyilatkozatában egyrészt a lakosságcsere-egyezmény elszabotálásával vádolta Magyarországot, másrészt azt állította, hogy Magyarország akadályozta meg, hogy a békekonferencián a két ország későbbi baráti együttműködését lehetővé tevő megegyezés szülessen. Szavai előre vetítették a következő hónapok magyarellenes intézkedéseit.

Csehszlovákiában - Masaryk külügyminisztert is beleértve - voltak olyan tényezők, akik bizonyos területi vagy egyéb engedmények árán, mindkét fél érdekeit figyelembe véve mindenképpen szükségesnek tartották volna a két nép közötti megbékélést. A háború után felforrósodott nacionalista légkörben azonban ezek a vélemények szinte egyáltalán nem kaphattak nyilvánosságot. Ezt tükrözte a csehszlovák béke delegációának a prágai parlament külügyi bizottsága előtt tartott beszámolója és annak vitája [2./a. és b. forrás]. Nem csupán a tájékoztatást adó Clementis hátrította a felelősséget a megegyezés elmaradásáért a magyarokra, de a vitában kérdéseket feltevő polgári politikus sem vetette fel, hogy a csehszlovák béke delegáció miért nem állt elő kompromisszumos javaslatokkal, miért nem kísérelte meg a megegyezést bizonyos engedmények útján elérni.

Részben már a béketárgyaláson, részben az azt követő hónapokban Csehszlovákiának erősen megromlottak a kapcsolatai a nyugati hatalmakkal, mindenképpen az Egyesült Államokkal. Ennek egyik momentuma volt a korábban szerződésben rögzített hiteltámogatás visszavonása [3. forrás]. A közölt dokumentum és a jegyzetekben ismertetett néhány további adat szemléletesen mutatja, hogy hogyan olvadt el fokozatosan az a reputáció, amit Csehszlovákia a két világháború között, majd a londoni emigráció idején felhalmozott. Még egyértelműbben lepeződött le a Szovjetunióval szembeni kiszolgáltatottsága néhány hónappal később, amikor Csehszlovákia először érdeklődést mutatott a Marshall-tervben való részvétel iránt, majd moszkvai utasításra kénytelen volt lemondani azt. (Ekkor mondta Masaryk külügyminiszter keserűen, hogy Moszkvába, mint egy szuverén állam külügyminisztere mentem, s mint a szovjet kormány lakója tértem vissza.)

A csehszlovák vezetők legfőbb törekvése azonban továbbra is a magyar kisebbségtől való megszabadulás volt, vagy legalábbis erejének megtörése, úgy hogy szétszórják őket az országban. Ezt tükrözi a kommunista költő és kultúrpolitikus, Ladislav Novomeský cikke is [4./a. forrás]. Novomeský ekkor a Szlovák Nemzeti Tanács alelnöke, egyben iskolaügyi és kulturális „megbízott” volt. Cikkében egyoldalú ridegséggel tárgyalja a németek kitelepítése terén elért eredményeket, és regisztrálja a magyarok ügyében elszenvedett addigi kudarcot. Teljesen értetlenül áll a tény előtt, hogy nem minden nagyhatalom támogatja a csehszlovák törekvéseket, területi engedményekről hallani sem akar, sőt felháborodik azon, hogy illet valaki javasolni merészel, a cikk végén pedig meglehetősen fenyegetően utasítja vissza a felvidéki magyarok széttelepítése elleni tiltakozásokat.

Ezeket a folyamatokat tükrözik az 1946-1947 fordulóján született, alább közlendő dokumentumok, amelyeket a Külügyminisztériumnak, illetve a Prágai Magyar Követségnek az Országos Levéltárban őrzött irataiból válogattunk.

Mivel Magyarország és Csehszlovákia között a hivatalos diplomáciai kapcsolatokat csak a békeszerződés aláírása után, 1947 őszén állították helyre, a korábbi prágai követség apparátusa 1945-1947-ben főként konzuli feladatokat ellátó külképviseletként működött. Ennek vezetője Rosty-Forgách Ferenc volt. Tisztségének hivatalos megnevezése: „Meghatalmazott a magyar állampolgárok érdekvédelmére a Csehszlovák Köztársaságban”. Pozsonyban a korábbi konzulátus, illetve követség bázisán szintén működött magyar képviselet. Ennek vezetője Wágner Ferenc volt, hivatalos megjelölés szerint a prágai „Meghatalmazott” helyettese. A konzuli teendőkön túl azonban mindkét intézmény már ekkor is végzett tényleges diplomáciai tevékenységet (kapcsolattartás az ottani hivatalos szervekkel, a magyar álláspont ismertetése egyes kérdésekről, a magyar Külügyminisztérium rendszeres tájékoztatása Csehszlovákia bel- és külpolitikájáról, gazdaságáról, érintkezés az ottani diplomáciai kar képviselőivel stb.). A közölt dokumentumokat ők készítették és juttatták el a magyar Külügyminisztériumba.

A közölt dokumentumok az alábbi állagokban találhatóak:

XIX-J-1-j = Külügyminisztérium. TÜK iratok, 1945-1964

XIX-J-25-a = Prágai Követség. TÜK iratok.

XIX-J-25-b = Prágai Követség. Adminisztratív iratok

Források

Két nyilatkozat a békekonferencia befejezése után

a.

Jan Masaryk csehszlovák külügyminiszter nyilatkozata a United Press-nek

1946. október 4.

Páris, október 4. - Masaryk Jan csehszlovák külügyminiszter kizárólag a United Press munkatársának tett lehetővé egy beszélgetést, amelyben szemrehányást tett a nyugati nagyhatalmaknak, hogy a délkelet-európai kis országok orra előtt becsapták az ajtót, őket ez által az egyoldalú keleti orientációhoz tartozóknak tartván. Csehszlovákia lojális maradt a Szovjetunióhoz, és a konferencia ideje alatt a szláv államokkal szolidárisan a Kelettel szavazott. Azonban a Nyugattal is együtt akart dolgozni.

A párisi konferenciáról azt mondta, hogy az csalódást hozott, mivel az az elmulasztott alkalom konferenciája volt inkább, mintsem a konstruktív együttműködés konferenciája. Újból bebizonyította, hogy minden a nagyhatalmak közötti megértéstől függ, és hogy csak a nagyhatalmak közötti egyezség képezheti Európa és a világ békéjének alapját a kis- és középhatalmakkal való együttműködés keretében.

„Csehszlovákia, mint a kishatalmak egyike, erről már egy idő előtt meggyőződött, magam pedig már sok alkalommal kijelentettem, hogy nem teszünk kísérletet vezető szerepre ebben a nehéz nemzetközi játékban.”

Masaryk miniszter ehhez még hozzáfűzte, hogy másrészt a nagyhatalmak közötti ellentét még megnehezítené, hogy a kishatalmak szoros kapcsolatokat vegyenek fel még a nagyhatalmakkal is.

Arra a kérdésre, hogy mit tart a Duna menti föderáció lehetőségéről, Masaryk miniszter kijelentette, hogy minden bizonnyal még korai egy ilyen fejlődéssel foglalkozni. Masaryk állást foglalt államcsoportok alakulása ellen, amelyek csak látszatát is kelthetnék annak, amit ma úgy neveznek, hogy: tömb. Véleménye szerint egyelőre, amíg Európában nem valósul meg a kölcsönös alapvető megértés, csak kisebb területű kétoldali szerződések lesznek köthetők, amelyek lehetővé teszik majd a kereskedelmi kapcsolatok javulását, és a gyors felújítás érdekében megélnéknének az árucserét.

Ezzel kapcsolatban Masaryk miniszter rámutatott még a fennálló gyanúsításra, amelyet készségesen sütnék rá minden szerződésre, amelyet ezzel vagy azzal az állammal kötöttek, és amely gyanúsítást a körülmények szerint vagy Kelet vagy Nyugat irányában sütik ki.

Csehszlovákia - hű maradva a Szovjetunióval kötött szövetséghez - nyitva igyekezik tartanai az ajtókat Nyugat felé is. Mindenkiel együtt akarunk dolgozni, és kereskedni is mindenkiel akarunk. Így Ausztriával, Magyarországgal, Romániával és más államokkal is.

Masaryk továbbá kijelentette, hogy a nyugati nagyhatalmak eltávolodnak, ha ugyan [nem] a délkelet-európai kis államokkal való érintkezés iránti készség hiányának volna ez inkább nevezhető. Ezen államok közé tartozik Csehszlovákia is. Azon elgondolás alapján cselekszenek így, mivel állítólag az, amit ők vasfüggönynek neveznek, a megértés útjában áll. Azonban Csehszlovákiában - mondta Masaryk miniszter - nincs semmiféle vasfüggöny.

A végén Masaryk Jan csalódásának adott kifejezést azon álláspont miatt, amelyet az Egyesült Államok és Nagy-Britannia a párisi békekonferencián elfoglaltak, és hogy nem támogatták Csehszlovákia igazságos követeléseit a magyar kisebbség kitelepítésére, és a csehszlovák-magyar határ kis kiigazítására nézve. Masaryk kijelentette, hogy nem tehet róla, ha ezt az eljárást összehasonlítani kénytelen Münchennek, és hozzáfűzte: „Nehéz lesz odahaza megmagyaráznom, hogy miért jártak el velünk szemben így szövetségeseink, mialatt Oroszország és a többi szláv ország bennünket támogattak.”

Masaryk hangsúlyozta, hogy bár a nyugati nagyhatalmak a magyar kisebbség kitelepítésére irányuló csehszlovák követelés ellen foglaltak állást, a békekonferencia, beleértve ezeket a nagyhatalmakat is, nem vonja kétségbe ennek a problémának Csehszlovákia szempontjából való fennállását. A miniszter reményének adott kifejezést, hogy a tárgyalások Magyarországgal megoldáshoz fognak vezetni, azonban a magyar kisebbség - maximálisan 200 000 fő - leendő kitelepítésének elvételét nem tudnak engedni.

„Hajlandók vagyunk *a feleúton találkozni a magyarokkal*, és minden szükségést velük letárgyalni azon feltételezéssel, hogy egy demokratikus Magyarországgal van dolgunk. Hogy Magyarországon csakugyan demokratikus szellem van-e, arról megelőzőleg meg kell győződnünk” - mondotta Masaryk miniszter.

Masaryk hangsúlyozta, hogy Csehszlovákia nem fogad el semmiféle kisebbségi státútumot, és hogy azon magyaroknak gyermekei, akik Csehszlovákiában akarnak majd maradni, kénytelenek lesznek cseh iskolákat látogatni.

„Igen türelmesek voltunk, és ezt drágán fizettük meg. Senkinek sem szabad haragudnia ránk, amikor ezeket a lépéseket, mint a jövőnk számára elkerülhetetlen biztonsági intézkedéseket tesszük meg.”

Az újságíró érdeklődésére, hogy milyen Csehszlovákiában a belső helyzet, Masaryk kijelentette, hogy a viszonyok konszolidálódtak, és hogy a kormányban lojális együttműködés van a különféle pártok között. Hangsúlyozta, hogy Oroszország semmiképpen sem avatkozik bele a csehszlovák belügyekbe.

Részletek a cikkfordítást a magyar Külügyminisztériumba felterjesztő Rosty-Forgách Ferenc kísérőleveléből

[...]

Irattári nyilvántartás céljából, illetve a magyar-csehszlovák viszony alakulásának összes fázisait rögzítendő, a miniszteri nyilatkozat szövegkivonatát csatoltan felterjesztem.

Teszem ezt továbbá azért is, mert fel szeretném hívni a figyelmet Masaryk következő szavaira: „Hajlandók vagyunk *a feleúton találkozni a magyarokkal* és minden szükségést velük letárgyalni...”

A párizsi döntés értelmében felveendő közvetlen tárgyalások során fog kiderülni - írta jelentésében - , vajon csupán matematikai alapon, azaz a kitelepítendő számának felére való csökkentésére célozva, avagy esetleg apja szellemében tette-e Masaryk a „feleúton való találkozás”-ra vonatkozó megjegyzést. Apja ugyanis tudvalevőleg még területi áldozatra is hajlandó lett volna a Magyarországgal való megegyezés érdekében. De, mégha fia ugyanezen nézetet is vallaná, mégis féltő, hogy Beneš elnök úgy, mint annak idején az apát, ezúttal annak fiát igyekezze elgáncsolni. Bár Beneš, államfő létére nem rendelkezik ugyanazon közvetlen aktív beavatkozási pouvoir-ral, mint külügyminiszter korában, azért mégis kétségtelen, hogy úgy a Czernin Palotában, mint egyebé kormányzati tényezőknél bőven találna magyarfóbb politikája részére megfelelő szószólót, akit külügyminisztere rakoncátlan volta esetén sorompóba állíthatna. Hiszen, egy-két államférfi netán adódó higgadtabb belátásától eltekintve, alig akad komoly csehszlovák politikus, aki ma területi koncesszió szükségét nyíltan merné hangoztatni.

A mondottaktól eltekintve Masaryk párizsi sajtónyilatkozatából Magyarországot még az érdekli, hogy a csehszlovák külügyminiszter - bár egy Duna menti föderáció létesítése ellen foglalt állást, - mégis hangsúlyozta, miszerint Ausztriával, Magyarországgal és Romániával egyaránt bilaterális alapon óhajtana kollaborálni, illetve kereskedni.

Érdekes végül, hogy Masaryk a nyugati hatalmak részéről Csehszlovákiával szemben ezúttal Párizsban tanúsított eljárást a müncheni állásfoglalásukkal azonosítja, szembeállítva az angolszász oldalról tapasztalt passzívumot az Oroszország, valamint a többi szláv állam részéről tapasztalt korlátlan támogatással.

[...]

MOL XIX-J-25-a-145/pol./1946. Írógéppel írt tisztázat másodlata. - A külügyminiszter United Pressnek adott nyilatkozatát másnap, 1946. október 5-én közölte a Svobodné Noviny című prágai lap. Az általunk közölt szöveget a cseh nyelvű közlemény alapján Rosty-Forgách Ferenc készítette a magyar külügyi vezetés részére.

b.

Vladimír Clementis nyilatkozata a prágai Národná Obrada című lapnak

1946. október 8.

Dr. Clementis államtitkár a Párizs-prágai utazása alatt beszélgetést folytatott a Národná Obrada szerkesztőjével.

Azt mondotta neki, hogy eddig a Magyarországgal kötendő békeszerződéshez benyújtott csehszlovák póttíndíványokat csupán a bizottságokban tárgyalták le és hagyták jóvá. Elméletileg még lehetséges, hogy a bizottságban elért eredmények a plénumban való tárgyalások során megváltoznak. A magyar területi és politikai bizottságban példának okáért csupán 13 ország képviselője vett részt, azok, akik Magyarországgal hadat viseltek, míg a plénumban már 21 állam fog szavazni. Két esetben, mégpedig a számunkra leglényegesebbekben, a bizottság egyhangú határozatát csak a részünkről tett elvi és messzemenő engedmények árán, illetve ésszerű kompromisszum árán értük el. A második eset a pozsonyi határkiigazítás, vagyis a pozsonyi hídfő kérdése, amelyet Párizsban és a sajtóban helytelenül rendszeren így neveztek. Ennek a terminológiának ugyanis stratégiai íze volt, és a magyarok mindent megtettek, ami tőlük telt, hogy ezt a követelményünket olyan világtításba helyezték, hogy a határkiigazítást a jugoszláv-csehszlovák korridor kísérletének mutatná be. Ezért elvileg elutasítottuk a magyarok ama követelményét, hogy úgy, miként a trianoni békeszerződésben Petržalka [Pozsonyijétfalu] tekintetében bennfoglaltatott e terület demilitarizációjának klauzulája, hogy hasonlóképpen a most szóban lévő területre nézve is ugyanez álljon a szerződésben. Nem azért tettünk így, mint hogyha talán szándékunkban volna e területnek katonai megerősítése, hanem elvi okokból, hogy rámutassunk ennek a politikai manővernek tendenciózus voltára, amelynek az amerikai sajtó bizonyos részében sikere is volt. Másrészt azonban alávetettük magunkat az albizottság kompromisszumos javaslatának, amely úgy véli, hogy városiasító céljaink számára elegendő három község [Dunacsún, Horvátjárfa, Oroszvár] katasztrális területe. Annál is inkább alávetettük magunkat ennek a véleménynek, miután már az albizottság üléseinek kezdetén kijelentettük, hogy területi követelésünk nagyságának kérdése véleményünk szerint szakértői kérdés.

Egészen más jellegű, elvi és messzemenő jelentőségű volt eljárásunk a csehszlovákiai 200 000 magyar kitelepítésére irányuló javaslatunk végleges rendezésénél. Miként azt már a bizottságban Masaryk miniszter kijelentette, ezen eljárás mellett abban a tudatban döntöttünk, hogy különben úgyis szembetaláltuk volna magunkat a két nagyhatalom: az USA és Nagy-Britannia vétőjával, és hogy javaslatunk eredeti formájában nem került volna be a békeszerződésbe.

Az e téren szerzett eddigi eredmények értékelése messzebbmenő és alaposabb fejtegetéseket kíván, amelyeket a konferencia utáni időkre tartunk magunknak fenn, majd csak akkorra, amikor már maga a kormányunk is számot vetett az eredményekkel, és azokból további eljárása céljából levonta a következményeket. Egyelőre azonban legalább ezeket mondom: Az albizottság, amely elfogadta javaslatunknak végső formulázását, egyszersmind az indoklásban egyhangúlag kijelentette, hogy helyesnek ismeri el azt a csehszlovák törekvést, hogy Csehszlovákiából a csehek és szlovákok egységes államát alakítsák ki. Az albizottságnak ezt a rezolúcióját [határozatát] a bizottság plénuma egyhangúlag elfogadta a magyar delegáció kulisszák mögötti minden erőlködése ellenére.

Arra a kérdésre, hogy milyen hatással van a kitelepítéstől való elállásunk, és a kétoldali tárgyalások elfogadása az 1946. február 27-én kötött lakosságcsere-egyezmény alapján végbemenő átköltöztetési akcióra, Clementis államtitkár így válaszolt:

Teoretikusan semmilyen. Magyarország a lakosságcsere-egyezményt megkötötte, aláírta és ratifikálta, míg a 200 000 magyar további kitelepítésének esetében a békekonzferencia írta volna elő Magyarországnak azt a kötelességet, hogy velünk erre nézve szerződést kössön. Igaz ugyan, hogy Magyarország a lakosságcsere-egyezményt nem csak hogy nem teljesíti, hanem - és ezt felelősségem teljes tudatában mondom - egyenesen szabotálja. Párizsi tartózkodásom alatt, magyar kezdeményezés folytán meghívtuk Párizsba a [lakosságcsere-egyezmény végrehajtására létesített] csehszlovák-magyar vegyesbizottság mindkét elnökét, és a bizottságnál működő mindkét kormány megbízottat. Kitént azonban, hogy a magyaroknak ez a javaslata sem irányult arra, hogy megyorsítsa a vegyesbizottság munkáját, hanem ellenkezőleg, hogy további haladékat, és ezzel további kifogásokat érjenek el. Gyöngyösi magyar külügyminiszterrel folytatott tárgyalásaimból azt a szilárd meggyőződést merítettem, hogy a magyar kormány szándékosan teszi lehetetlenné a lakosságcsere-egyezmény végrehajtását. Hogy csak egy példát mutassak: már Gyöngyösi miniszterrel folytatott beszélgetésem során megtudtam, hogy a magyar kormány eddig gyakorlatilag egyáltalában semmit sem tett, hogy a szlovákiai magyarokat befogadhassa, és megfelelően elhelyezhesse azokat a magyarokat, akik a szlovákok ellenében kerülnek kicserélésre. Az előző tárgyalások alatt a magyarok egyszer sem említették, hogy ezidén még nem képesek a szlovákiai magyaroknak legalább egy részét befogadni, bár igen jól tudták, hogy mi már mindent megtettünk, hogy a lakosságcsere már ezidén megkezdődjék. Honfitársaink már eszerint rendezkedtek be, viszont jelenlegi helyzetük eme magyar eljárás folytán kritikussá vált. A csehszlovák kormány minden bizonnyal igen alaposan fog foglalkozni az új helyzettel, és intézkedéseket fog tenni, hogy radikális jóvátételt érjen el. Ezekről a tényekről ma már az egész külföld és az egész világ közvéleménye tájékoztatva van, és bizonyára nem fogja tőlünk rossz néven venni, hogy ha most már kénytelenek volnánk akár drákói intézkedésekhez nyúlni, hogy Magyarország a lakosságcsere-egyezményt betartsa és teljesítse.

A magyarok jóakarátát semmiféle nemzetközi kötelezettség nem tudja megteremteni, hanem csakis a magyar-csehszlovák viszonyban beálló elvi fordulat. Jóakarát nélkül nem lesz lehetséges sem ezt a problémát, sem a további, nevezetesen gazdasági kapcsolatokat Csehszlovákia és Magyarország között megoldani. Nem adom fel a reményt - bár erre egyelőre semmi reális alapom nincsen -, hogy a fejlődés ezen az úton fog haladni. Ez elsősorban magának Magyarországnak volna érdekében.

Hiszem, hogy a konferencia eredménye kigyógyította a magyar közvéleményt az egészségtelen, és olykor fantasztikus optimizmusából. Úgy vélem, hogy a magyar delegáció a párizsi konferencián is meggyőződhetett volna arról, hogy miként árt magának Magyarország a Csehszlovákia elleni eljárása által. Ha majd Magyarország mindebből levonja a helyes következtetéseket, minden bizonnyal Csehszlovákia lesz az első között, ahol ezt a tényt minden téren való együttműködéssel fogják nyugtázni, egy olyan együttműködéssel, amelynek jelentőségét legjobban maguk a magyarok tudják felbecsülni és értékelni.

Részletek Rosty-Forgách Ferenc kíséreléséből

Alig öt nappal, miután Masaryk - szavainak nemzetközi visszhangja tudatában a United Press munkatársának aránylag koncilisan [békülékenyen] nyilatkozott a magyar problémáról, Clementis külügyi államtitkár, mint a hazánkkal szembeni csehszlovák politika effektív irányítója, pro foro interno [?] a nála megszokott ridegséggel foglalt állást egy és ugyanazon kérdésben a Národná Obrada szerkesztőjével szemben.

[...]

Clementis szavai kommentárt nem igényelnek. Hiszen nyilvánvaló, hogy - Csehszlovákia keze belpolitikailag nem lévén megkötve - a következő félév folyamán Clementisék törekvései a lakosságcsere-egyezmény szövegét shylok-i alapon magyarázva, illetve az ebből adódó könyörtelen magyarüldözési lehetőség fegyverét forgatva, az idegháború folytatására fognak irányulni. Elég e tekintetben utalni a nyilatkozat ama kitételére, amely a magyarsággal szemben drákói intézkedések foganatosításával fenyegetőzik.

[...]

MOL XIX-J-25-a-146/pol/1946. Írógéppel írt tisztázat másodlata

A csehszlovák békelegáció beszámolója a prágai parlament külügyi bizottsága előtt

a.

Jelentés a csehszlovák békelegáció beszámolójáról

1946. november 1.

A csehszlovák kormány a csehszlovák békelegáció Párizsból való visszatérése után két ízben tartott bizalmas minisztertanácsot, amelyeken dr. Clementis külügyi államtitkár a magyar problémáról is beszámolt. Ezekről a minisztertanácsokról a sajtónak nem adtak kommunikét, és a kormány állásfoglalásáról egyáltalán nem szivárogtak ki hírek.

Tegnap dr. Clementis államtitkár a parlament külügyi bizottságában tartott expozé Csehszlovákia jelenlegi külpolitikai helyzetéről. Nyilván erről sem adtak ki hivatalos jelentést, miután a mai prágai lapok mindegyike a maga szája íze szerint saját tudósítójának jelentése alapján számol be Clementis expozéjáról.

Az államtitkári nyilatkozatnak az a lényege, hogy a közvélemény előtt a Szajna-parti csehszlovák kudarcot sikerré igyekszik fésülni. Magyarország felé pedig azzal fenyegetőzik, hogy amennyiben az elkövetkezendő tárgyalások során nem állnánk rá a szlovák követelményekre, Csehszlovákia kénytelen lesz egymaga intézkedni.

A nemzeti szocialista Svobodné Slovo következőkben számol be dr. Clementisnek a magyar problémára vonatkozó nyilatkozatáról:

„Az államtitkár hangsúlyozta, hogy a magyar békeszerződés-tervezetthez benyújtott kiegészítő csehszlovák javaslatokat úgy a bizottságokban, mint a plénumban elfogadták, a 200 000 magyar kitelepítésére vonatkozó javaslat kivételével. E javaslat tekintetében azonban még azok a delegációk is, amelyek a kitelepítés ügyének a békeszerződésbe való becikkelyezése ellen foglaltak állást, az egész világ előtt elismerték Csehszlovákia jogát nemzeti állammá alakítására, és eme probléma végérvényes megoldására.

A Magyarországgal való tárgyalások számára rossz előjel az a körülmény, hogy Magyarország nem hajlandó teljesíteni ama kötelezettségeket, amelyeket önként vállalt a lakosságcsere-egyezmény aláírása által. Dr. Clementis részletesen ismertette a csehszlovák kormány és a vegyesbizottságba delegált meghatalmazott igyekezetét, amelyek arra irányultak, hogy messzemenő kompromisszumok által elérjék az egyezmény legalább minimális kezdeti teljesítését. Egy olyan javaslatról volt szó, amely még ez idén kb. 10 000 szlováknak tenné lehetővé az átköltözködést lényegesen kisebb számú csehszlovákiai magyar ellenében. A javaslat szerint a csehszlovák hivatalok kötelezik magukat, hogy mindkét irányban saját közlekedési eszközeik segítségével bonyolítanak le a szállításokat. Néhány nap előtt Magyarországon azt közölték, hogy a magyar kormány foglalkozott ezzel a tervvel, és hogy azt jóváhagyta. Azonban az a válasz, amelyet a magyar meghatalmazott dr. Okálinak kézbesített, praktikusán ismét negatív tartalmú. Az államtitkár bejelentette, hogy még Párizsban, szeptember 24-én kelt levelében figyelmeztette már a magyar külügyminisztert, miszerint a magyarok eddigi magatartása következtében a csehszlovák kormány jogosultnak érzi magát, hogy a kötött szerződést egyoldalúlag felbontsa. A szlovákok tízezeinek a sorsáról van szó, akik átköltözésre jelentkeztek, jelenleg kétségbeesett helyzetben vannak, és akik fölött a csehszlovák kormány bizonyos konzuláris védelmet vállalt magára.”

A pártönkívüli Svobodné Noviny dr. Clementisnek a magyar problémára vonatkozó nyilatkozatáról ezeket írja:

„A békeszerződésnek Párizsban történt tárgyalásainál a Magyarországgal kötendő békeszerződés érdekelt bennünket közvetlenül. Továbbá a trieszti kérdés is bizonyos fokig érdekel bennünket, mégpedig a jugoszláv nemzetek szempontjából. Nekünk is érdekünk ugyanis, hogy a trieszti kikötő a legteljesebb mértékben legyen gazdaságilag kihasználva. Módosító indítványaink felett néhányszor szavaztak, de nem került sor egyezésre. Még a Szovjetunió sem volt képes bennünket támogatni, mivel ezáltal a konferencia sikerét veszélyeztette volna. Mégis sikerült hozzájárulást a pozsonyi határkiigazításhoz, és a bécsi döntésnek, annak minden következményeiben való tényleges megsemmisítéséhez. Ez jogot ad nekünk teljes kártalanításra mindazért, amit Magyarország tőlünk a bécsi diktátum után elvett.

Arra a kérdésre, hogy milyenek a további lehetőségek a Magyarországhoz való viszonyunk tekintetében, dr. Clementis azt válaszolta, hogy az kizárólag a magyar kormánytól függ. A legrosszabb esetben kénytelenek leszünk a végső megoldást magunk végrehajtani.”

A kommunista Rudé Právo többek között a következőket idézi Clementis beszédéből:

„Boldog leszek, ha jövőbeni beszámolóim egyikében nem csak a Szovjetunió, hanem a többi államok támogatásáról is beszámolhatok. Ugyanis a többi államok kezében nyugszik esetleg eme kérdés végleges eldöntése. Ezen államok ugyanis, Magyarországnak adandó nyomatékos tanács által még eme végső döntés előtt is elősegíthetik e probléma megoldását.

A továbbiakban dr. Clementis e probléma fejlődésének perspektíváiról beszélt. Azt mondta, hogy az eljárási mód alakulásának befolyásolása főleg a magyar kormány kezében van, a végleges megoldást azonban legrosszabb esetben egymagunk is képesek leszünk megtalálni.

Dr. Clementis ezután idézett a magyar delegáció Párizsban tett nyilatkozatából, hogy bizonyítsa, milyen hangnemet használnak a magyarok a tárgyalásnál, és hogy milyen hallatlan hazugságokat alkalmaznak a csehszlovák köztársaság ellen. Majd ismertette a lakosságcsere-egyezmény magyar részről történő szabotálásának példáit.

A lakosságcsere, illetve a már megkötött és ratifikált lakosságcsere-egyezmény teljesítésének kérdése formálisan nem függ össze a párizsi konferencia döntése alapján a magyar kormánnyal felveendő tárgyalásokkal. Egy kétoldali, önkéntesen elfogadott szerződésnek teljesítése vagy nemteljesítése azonban mégsem maradhat következmények nélkül egy további kétoldali szerződés megkötésének lehetőségére. A kormány részletesen fog foglalkozni azzal a helyzettel, amely a lakosságcsere-egyezmény teljesítésének elhúzása folytán adódik, és meg vagyunk győződve, hogy a kormány ez irányú döntései úgy a parlament, mint a közvélemény által teljes támogatásban fognak részesülni."

A fenti idézetekből nyilvánvaló, hogy a csehszlovák kormány kifélé ma sem tágít intranszigiens [hajthatatlan] álláspontjától. A belpolitikai tendencia ugyancsak szembeötlő. A fennhéjázó hangnem célja ugyanis nyilván arra irányul, hogy ellensúlyozza a prágai sajtó ama tenorját, amely balsikernek minősítve a csehszlovák békeidegáció párizsi szereplését, a szlovákokra igyekszik hártani a felelősséget.

Rosty-Forgách s. k.

követ

MOL XIX-J-25-a-163/pol/1946. Írógéppel írt tisztázatnak az előadói íven található másodlata.

A külügyi bizottság előtt tartott beszámoló egyéb vonatkozásairól a követ 167/pol/1946. szám alatt számolt be, 1946. november 4-i keltezéssel.

b.

Jelentés a beszámoló feletti a vita Magyarországot érintő részéről

1946. november 4.

Az alkotmányozó nemzetgyűlés külügyi bizottságában közvetlenül dr. Clementis államtitkár tegnapielőtti expozéja után megindult a béketárgyalásokról való államtitkári beszámoló feletti vita.

Ennek során dr. Chudoba Bogdan néppárti képviselő 11 kérdést intézett dr. Clementis államtitkárhoz. E kérdések közül a Magyarországot érdeklők a következők:

2) A csehszlovákiai magyar kisebbség kitelepítése körül folyó tárgyalások során az államtitkár szerint a nagyhatalmaknak szabad kezük volt ama kérdésekre vonatkozólag, amelyekre nézve májusban nem jutottak megegyezésre a szerződéstervezetek összeállításánál.

Nem volt-e tehát lehetséges, hogy az a nagyhatalom, amelyet érdek fűzött ehhez a kérdéshez, saját indítványaként javasolta volna ezt a pontot a békeszerződés tervezetébe?

3) A transzfer kérdésében a konferencia eredménye az, hogy Magyarországnak meghagyták, miszerint kétoldali megállapodást kössön Csehszlovákiával. Milyen biztosítékaink vannak arra az esetre, ha Magyarország ezeket a tárgyalásokat sabotálná?

4) Az államtitkár közlése szerint a négy külügyminiszter tárgyalása során nem sikerült Byrnes-t és Bevin-t meggyőzni a csehszlovák álláspont jogosságáról. Milyen álláspontot foglalt el ebben az ügyben Franciaország képviselője?

5) A konferencia során az észak-amerikai és brit delegációk előterjesztették ama javaslatukat, melynek alapján a magyar kitelepítés kérdését megoldani vélik. Milyenek voltak ezek a részletes feltételek?

6) Az államtitkár szerint Jugoszlávia a bizottságokban mellettünk szavazott. Nem lát-e ellentmondást egy ilyen, már veszett ügy mellett való szavazás, és a jugoszláv képviselők ama ismételt nyilatkozata között, hogy ők Csehszlovákiával ellentétben a jugoszláviai magyar kisebbségnek teljes kisebbségi jogokat adnak.

7) A csehszlovák delegáció a dunai hajók kérdését is felvetette, noha tudta, hogy az észak-amerikaiak ezeket a hajókat kézizálogként tartják vissza a csehszlovákiai nemzetesített iparban lévő részesedésük fejében, amelyért eddig kártérítést nem kaptak. Ezen kívül pedig: ha az államtitkár nincs tudatában annak, hogy ez a lépés a csehszlovák delegáció részéről felesleges módon provokáló lépés volt, nem látja-e be legalább azt, hogy ellentmondás áll fenn eme dunai kérdés szönyegre hozása, és ama álláspont között, amelyet a csehszlovák delegáció elvileg védelmezett, hogy t. i. a dunai kérdés egyáltalán nem tartozott a konferencia elé?

A kérdésekre az államtitkár a következőképpen válaszolt:

ad 2) A Szovjetunió a párizsi konferencián az esetleges szavazásnál nem tudta volna Csehszlovákiát támogatni anélkül, hogy ne veszélyeztette volna a konferencia általános sikerét.

ad 3) A magyarokkal való tárgyalások esetleges sikertelenségének egyedüli biztosítékaként jogi szempontból csak a négyes külügyminiszteri tanácshoz való fellebbezés tekinthető.

ad 4) A konferencián a francia delegáció a magyar kitelepítés kérdésében a csehszlovák állásponttal abszolút azonos nézetet vallott.

ad 5) Az angol és amerikai javaslat a magyar kisebbség kitelepítésének kérdésében területi kiigazítás általi megoldásra irányult. E javaslat szerint Csehszlovákiának át kellett volna engednie a magyarok által legsűrűbben lakott területeket, vagyis a párkányi részt, a füleki kiszögellést és a királyhelmecei járást, ezzel szemben Magyarország átadta volna Csehszlovákiának a Rozsnyótól és Kassától délre fekvő területeket. Ezt a javaslatot azonban a csehszlovák delegáció elutasította.

ad 6) A jugoszláv delegációnak eljárásában az államtitkár nem talál semmiféle ellentmondást.

ad 7) A dunai hajók visszatartása csehszlovák felfogás szerint sérelmes, és ezért kellett e sérelemlről beszélni. A dunai probléma, különösen annak igazgatása, az államtitkár véleménye szerint a parti államok problémája. E téren Csehszlovákia a dunai szabadhajózás elvét vallja.

Rosty-Forgách s. k.

követ

MOL XIX-J-25-a-168/pol/1946. Írógéppel írt tisztázatnak az előadói íven található másolata.

A prágai magyar „meghatalmazott” jelentése az Egyesült Államok által Csehszlovákia részére nyújtott pénzügyi támogatás beszüntetéséről 1946. november 6.

Washingtonból a múlt hó 17-én a United Press világgá kürtölte, hogy az Amerika által Csehszlovákiának nyújtott pénzügyi segítséget beszüntették.

A váratlan intézkedést nevezett sajtóügynökség ama „helyesléssel” indokolta, amelyben Csehszlovákia a szovjet azon állítását részesítette, miszerint az USA a hitel- és kölcsönnyújtás pénzügyi fegyverét saját imperialista politikájának alátámasztására fordítja. Az amerikai szócsó hozzáfűzte, hogy ilyen állítások a szovjet és

a csehszlovák sajtóban láttak napvilágot, de magán a párizsi békekonferencián is elhangzottak. (Lásd a 164/pol. sz. jelentést.)

Gyakorlatilag a Csehszlovákiának nyújtandó amerikai pénzügyi segítség kétféle:

- I. Egy hadianyag-vásárlásokra szeptemberben koncedált [?] 50 millió dolláros hitelkeret.
- II. Az amerikai Import-Export Bank útján ipari berendezések (gépek) és nyersanyagvásárlásokra nyújtandó 50 millió dolláros hitelkeret.

A tengerentúli pénzügyi támogatás beszüntetéséről Clementis a United Press munkatársa előtt november 6-án Londonban a következőképpen nyilatkozott:

ad I. Az 50 millió dolláros hitelkeret alapján eszközölt hadianyag-szállításokat szeptember közepén állította le Amerika, miután a csehszlovák Külügyminisztérium Gazdaságpolitikai Osztálya tiltakozó jegyzéket intézett a prágai amerikai nagykövethozzama kettős elbírálás ellen, amelyet amerikai tisztek Brüsszelben tanúsítottak a szóbanlévő hadianyag felosztása alkalmával. A jelzett időpontig Csehszlovákia csupán 10 millió dollár erejéig merítette volt ki a szóbanlévő hitelkeretet.

Clementis egyúttal cáfolta ama híresztelést, mint ha a már megvásárolt hadianyagot Csehszlovákia haszonnal adta volna tovább Romániának. Bevallotta viszont, hogy Romániával szeptember 11-én - szóval közvetlenül az amerikai szállítások beszüntetése előtt - megállapodást kötött Csehszlovákia arra vonatkozólag, hogy 7%-os (mások szerint 13%-os) kezelési költség hozzászámításával az amerikai hadianyag bizonyos részét továbbadja Romániának. Azt állította azonban, hogy a román-csehszlovák megállapodás szövegét még ugyanaznap jóváhagyás végett bemutatták volna az Egyesült Államoknak, de mivel az utóbbiak az egyezmény ellen foglaltak állást, Románia nem kapott volna hadianyagot. Clementis eme londoni nyilatkozata ellentétben áll a 167/pol.-1946. számú felterjesztésben ismertetett prágai expozéjával, amelyben csak arról beszélt, hogy szándékuk volt a Romániával kötött megállapodást Amerika által jóváhagyatni.

ad II. Az amerikai Export-Import Bank útján nyújtandó 50 millió dolláros kölcsönre vonatkozólag az államtitkár Londonban azt közölte, hogy ama USA-jegyzék, amely az amerikai kölcsönről folyó tárgyalások beszüntetését notifikálta [tudtul adta], három okot sorolt fel az intézkedés indokolására:

- a) Csehszlovákia helytelenül értelmezi a kölcsönnyújtás terén követett amerikai politika céljait,
- b) a Csehszlovákiában államosított, vagy elkobzott amerikai vagyonért nyújtandó kártalanítás érdekében mi sem történt,
- c) nem áll fenn egyetértés a nemzetközi kereskedelem egyes alapelvei tekintetében.

Az amerikai jegyzék második pontjára vonatkozólag Clementis megjegyezte, hogy Prágában tárcaközi bizottság alakult az összes, idegen vagyonekzobzásokból felmerült problémák likvidálási módjának letárgyalására. Az a) és c) pontokban említettekre nézve Clementis kijelentette, hogy tárgyalások folynak a nézeteltérések kiküszöbölésére.

A londoni Clementis-interjú idején a csehszlovák kölcsönfelmondási botrány ügyében pendített sajtóhangot érzékeltetendő, a Svobodné Noviny november 6-i számában megjelent „Mi a vélemény Angliában Csehszlovákiáról és az amerikai kölcsönről” című cikket fordításban mellékelem. Az amerikai nagykövetségen a Csehszlovákiával szembeni animozitás [ingerültség] kialakulását, illetve a States Département állásfoglalásának indítókat következőképpen indokolják:

- 1) A csehszlovák rádió, valamint az itteni sajtó tekintélyes része a háború befejezése óta intézményesen támadta a „rohadt” Nyugatot, azt Csehszlovákia részére feleslegesnek minősítvén a Szovjetunióval szemben, amely mindent nyújt Csehszlovákiának, és politikailag helyette mindent elintéz.
- 2) Csehszlovákia - ahelyett, hogy hálát tanúsított volna - neki járó természetességet látott az UNRRA nyersanyag-, mozdony- és konzerv-szállítmányaiban.
- 3) Amerikai vállalatok, házaik és egyéb vagyonát Csehszlovákia elkobozta, anélkül, hogy füle botját mozdította volna megfelelő kártérítés nyújtása tekintetében.

Ezzel azonban Csehszlovákia - bármennyire is Kelet felé húzza szláv szívének dobbanása - már földrajzi fekvésénél fogva is kétségtelenül a Nyugattal és Kelettel való párhuzamos együttműködést célzó politikát kívánja folytatni. - Végeredményben az amerikai kölcsönfelmondás eme kétkulacsos csehszlovák politika következménye. Nem szabad ugyanis szem elől téveszteni, hogy az USA csehszlovák-ellenes intézkedésének hátterében ott áll a Kelet és Nyugat közötti hatalmi konfliktus. Ha eme gigantikus kötélfűzés nem létezne, akkor a csehszlovák botlásnak minden bizonnyal kisebb lett volna a nemzetközi repercussiója [megtorlása]. Az adott esetben tehát az eddigi kriminális csehszlovák külpolitika főleg azért nőtt drámai bűnné, mert a szovjet-amerikai feszültség körét metszette.

Valószínű viszont, hogy a csehszlovák hinta az amerikai penderítés folytán pillanatnyilag nagyot fog nyugatra lengeni. Hiszen egyrészt Csehszlovákia jelenleg rá van utalva az átmenetileg megvont amerikai pénzsegélyre, másrészt valószínű, hogy Amerika azért fog engedni a rimázkodó Czernin Palotabeli dioskuroknak [kebelbarátoknak], mert arannyal igyekszik majd súlyosbítani a Csehszlovákiát Nyugat felé húzó kötél vonzó hatását. Utóbbi oknál fogva igen valószínű, hogy a Bretton-Woods-i megbeszélések alapján létesült International Bank and Fond-nál[4] ^[2] 350 millió dollárkölcson folyósítása iránt csehszlovák részről tett előterjesztés ugyancsak kedvező elintéztést fog nyerni, mert nevezett nemzetközi pénzintézetnél többé-kevésbé a Nyugat kotizációja mérvadó.

MOL XIX-J-25-a-172/pol/1946. Rosty-Forgách Ferenc „meghatalmazott” jelentése. Írógéppel irt tisztázatnak az előadói íven található másodlata.

A csehszlovák külpolitika orientációja és fő céljai 1947 elején

a.

Jelentés Ladislav Novomeskýnek, a szlovákiai kulturális ügyek irányítójának a magyarok egyoldalú kitelepítése mellett érvelő cikkéről

1947. január 25.

A *Nové Slovo* közli Novomeský cikkét, mely „*Kibékülés vagy további vita*” cím alatt a következőket tartalmazza:

Dél-Szlovákia most emlékezik meg felszabadulásának második évfordulójáról. És maholnap ugyancsak két éve lesz annak, hogy a felkelésből támadt szlovák politika a külföldön megindult ellenállás vezetőivel közösen proklamálta döntését, miszerint mint szláv állam alakult meg az új Csehszlovák Köztársaság, német és magyar kisebbség nélkül. Tehát két évvel ezelőtt kezdtek megvalósulni ebben az értelemben az első intézkedések, legalább azon a területen, mely a szovjet katonaság segítségével hat éves különválasztás után visszatért Szlovákiához.

Szükséges feltenni a kérdést, mennyire jutottunk két év után azoknak a problémáknak a megoldásában, melyeket a szlovák nép és az önálló ČSR életbevágó kérdéseinek tekintettünk a megújított köztársaság első lépéseinél, amikor annak elméleti és munkaprogramját Londonban, Moszkvában és Kassán keretbe foglaltuk. Az erre a kérdésre adott kimerítő válasz nem tud minket megnyugtatni [sic].

Amíg a német kisebbség problémája lényegében megoldódott azzal, hogy azt a lényegtelen, és a ČSR részére elviselhető kivételektől eltekintve a megszállott Birodalomba áttelepítették. Folyamatosan napirenden van és várható az áttelepítésre ítélt magyar kisebbség [eltávolítása] éppúgy, mint a magyaroknak azokért a magyarországi szlovákokért való kicserélése, akik az áttelepülésre jelentkeztek. Ennek a problémának két éves folyamata azonban inkább két éves fontos és figyelmeztető tapasztalat, mint a megoldás időszaka.

Tudtuk mindig, hogy még az ilyen egyértelmű szövetségben sem oldódik meg a háború után sem a magyar, sem a német kisebbség kérdése csak a mi életérdekeink szemszögéből, mint amilyenbe a háború alatt a ČSR - más oldalról Magyarország is - tartozott. A döntésre hivatott hatalmak a szükséges segítségüket, vagy legalább hozzájárulásukat saját érdekeik szempontjából adják, hiszen egy ilyen elhatározás hatása messzire terjed. Ez is egyik oka annak, ami miatt a világ bizonyos részeiben a magyar kisebbség nálunk való meghagyására irányuló magyar kérés megértésre talál. Ez is jogossá teszi azt a véleményt, hogy a Csehszlovák Köztársaság ma nem tudná oly könnyen megoldani a német kisebbség kérdését, mint azt a potsdami döntés alapján sikerült megoldania. Az a döntés néhány nappal Németország kapitulációja után született, még a szövetségesek háború utáni együttműködésének közvetlen hatása alatt.

A magyar politika - jóllehet az új Magyarország politikájáról van szó - hagyományosan kihasználja az említett körülményt, sőt gyakorta rövidlátóan visszaél vele nehézségei megoldása, vagy legalábbis fedezése érdekében. Néhány nagyhatalomnak a ČSR elleni politikájára támaszkodva, mely abból a machiavellista

megállapításból ered, hogy senkit nem kell teljesen megfosztani sem ellenségétől, sem pedig jó barátjától (állítólag azért, hogy a tőle függő barátság biztosítva legyen), jelenlegi magyar politika jelentős része - teljesen a Trianon utáni szellemben - makacsul ragaszkodik az ellenünk irányuló elutasító ellenálláshoz, úgy szűkségeink, mint életérdekeink ellen.

A háború utáni életet barátságban akartuk kezdeni az új Magyarországgal, és olyan csehszlovák-magyar viszonyt, amilyen a történelemben feljegyezve még nem volt. Feltételeztük, hogy az új Magyarország mindenekelőtt beismeri, hogy elődei vétkesek a Csehszlovák Köztársasággal szemben: vétkesek az első világháború előtt és után nemzeti politikájukkal, továbbá Trianon utáni revizionista politikájukkal, a bécsi döntéssel, Dél-Szlovákia erős magyarosításával, a háborúról nem is beszélve, amelyet a magyar ezredek ellenünk - még az előretörő szovjet katonaság elől futva is - vezettek. Ehelyett, a fegyverszüneti feltételeket elfogadó magyar aláírások ellenére, „jóakaratu” nyilatkozatokban akarnak bennünket rábeszélni arra, hogy mi saját elhatározásunkból, önként, baráti gesztussal mondjunk le arról, amit 1938-39-ben a fasiszta magyar reakció a bécsi döntéssel elrabolt. Szükségtelen titkolni, hogy éppen ez az álláspont erősítette meg elhatározásunkat minden döntésünkben, hogy a magyar kisebbség kérdését alapjaiban oldjuk meg, cserével és transzferrel, úgy, hogy soha senkit ne vezessen félre Magyarországon a magyaroknak nálunk való létezése, azzal a gondolattal, hogy azokat a mi területünkkel együtt Magyarországhoz kell csatolni. Úgy látszik, hogy Magyarországon többre értékeli a mi kárunkra történő területi nyereség fikcióját, mint a velünk való jó kapcsolatok rendezését. Bár az áttelepítés és lakosságcsere a nemzetközi viszonyok és a kisebbségi problémák megoldásának általános módjává lett, csak a mi esetünkben tagadja meg Magyarország a problémát ilyen módon való megoldásának elfogadását. Lengyelországból, a Csehszlovák Köztársaságból, sőt Magyarországból is kimentek a németek Németországba; Volchyniából a csehek térnek vissza, oroszok és ukránok tőlünk a Szovjetunióba optálnak, Romániában, Jugoszláviában és Magyarországon hazatérésre jelentkezők a szlovákok, Magyarország elfogadta és megvalósítja Jugoszláviával a lakosságcsere, csak a magyarországi szlovákok szlovákiai magyarokért való cseréjét és a magyaroknak tőlünk való kitelepítését, sőt a magyaroknak területünkön történő bármely mozgatását az erőszakoskodás antihumánus tetteinek tekinti a magyar sajtó, melyre vehemensen felhívja a világ figyelmét. Mi mást lehet gondolni, mint azt, hogy a mai magyar politika is ugyanazokból az okokból törekszik Dél-Szlovákiában kompakt magyar kisebbségre, ami miatt mi - a müncheni és bécsi idők keserű tapasztalatai alapján - arra törekszünk, hogy az ott, azon az exponált helyen ne legyen. Ezt a benyomást erősítette meg végül is egy exponált magyar politikus is, a mai magyar kormány egyik tagja, hogy ha mi Szlovákia déli részét a magyarok áttelepítésével akarjuk biztosítani, és ha sikerül nekünk erre a magyarokat rákényszerítenünk, tudatában kell lennünk annak, hogy Magyarország ezeket az embereket a csehszlovák határ túlsó oldalán fogja elhelyezni. Milyen egyértelműen tiszta beszéd! Milyen világos fenyegetés, és - főleg - milyen világos igény hangzott el ebben a kolonizáló tervben!

Magyarország ismét - mint az I. világháború után - valamennyi betegségét azzal kíséri fedezni, hogy azok indokait és az arra való gyógyszert önmagán kívül, illetve ellenkezőleg, konkrétan nálunk keresi. Még az elveszett Horvátország és a szerb dél, sem Erdély nem volt annyira megsiratott területe Magyarország híveinek, mint Szlovákia. És ma Pesten lehet beszélni - és Pest tud beszélni - román barátságról (tekintet nélkül az elvesztett Erdélyre), sőt jugoszláv testvériségről (tekintet nélkül az elvesztett területre, sőt a vele való lakosságcsere), a Csehszlovák Köztársaság és főleg Szlovákia azonban ugyanazok mellett a feltételek mellett céltáblája a magyar politika támadásainak, az otthoni nehéz problémák elfedése céljából, és annak a reménynek a jegyében, hogy egyszer mégis csak ... Ki kétekelkedhetik abban, hogy a Trianon utáni magyar politika hagyományában ma is a kompromisszum nélküli egészért folyik a játék?!

Az elmúlt két évben sikerült a le nem gyűrt magyar pereskedésnek, amely a mi hátrányunkra akar alattomosan uralkodni, és a zavarosban halászni, olyan teret nyerni a világban, hogy az embernek az a benyomása, mint ha a mi ügyünk érthetetlen és elvesztett volna még egyes szövetségeseink előtt is. De kérdés, hogy ez a siker, és tényleges terveik, melyeket nem lehet letagadni akkor, amikor ők felháborodnak a magyarok áttelepítése felett, részünkre ne legyen-e hajtóerő, hogy még erősebben tartsuk magunkat elhatározásunkhoz, és oldjuk meg a magyar problémáikat Szlovákiában. Ezt a kérdést azoknak tesszük fel, akik könnyelműen hajlamosak lemondani még olyan fontos életkérdésről is, mint az említett, csak azért, mert nem megy simán, akadály nélkül. Ma számunkra nem marad más kiút, mint úgy eljárni, mint ahogy azt a csehek és szlovákok nemzeti frontja két évvel ezelőtti tervbe vette. Világos, hogy a magyar politika ma szabotálni akarja a cserét és kitelepítést, és a dél-szlovákiai magyar lakosság kompakt egészének meghagyását akarja kimanőverezni, hogy holnap aztán részünkre kisebbségi jogokat követeljen, mely kiindulási pontja lehet idővel a mi területeinkről való határozásnak. Ennek a célnak érdekében követel különleges jogokat a területeinken élő magyar lakosság számára, amikor a nemzetközi nyilvánosság elé táalva akarja azt a munkakötelezettség alól kivonni, mely pedig vonatkozik a csehekre és a szlovákokra is. Szlovákok is mentek munkára Csehországba. Budapesti vélemény szerint a magyaroknak nem kellene odamenniük.

Védekező eszközeik nem kicsinyek és nem hatástalanok. A legcélszerűbb lenne, ha maga Magyarország segítene ezt a kérdést megoldani a lakosságcsere megoldásával, melyre elkötelezte magát, továbbá a kettőszázézer magyar befogadásával. De ha Pesten azt gondolják, hogy a csehszlovák probléma szabotálása reményt ad arra, hogy ezzel a lakosságcsere ügyét eltemessék a kitelepítésre irányuló követeléseinkkel egyetemben, és manőverezni lehet ellenünk a kisebbségi érdekekkel, akkor a számítás hamis. A magyar politika mai fellépése legfeljebb rekriminálást, bizalmatlanságot, keserűséget érhet el. De semmiképpen sem zálogát a holnapi területi igényeknek! Ez legyen nálunk is, másutt is világos!

MOL XIX-J-25-b-15/b-122/507/1947. Az ismertetést Wágner Ferenc, Magyarország pozsonyi külképviseletének vezetője, Rosty-Forgách Ferenc helyettese készítette. Iróggéppel írt tisztázott másolata.

Az ügyiratban található nyersfordítás sok értelemzavaró elírást és gépelési hibát (ezeket javítottuk), helyenként pedig nehezen értelmezhető mondatokat tartalmaz. Ennek ellenére, részben Novomeský személyére, részben pedig a nyersen őszinte fogalmazásra való tekintettel, fontosnak tartjuk a közlését.

b.

Vladimír Clementis előadása Pozsonyban „A Csehszlovák Köztársaság a nemzetközi politikában” címmel

1947. január 27.

Folyó hó 25-én „A Csehszlovák Köztársaság a nemzetközi politikában” címmel ötnegyedórás előadást tartott a külügyi államtitkár a Sváz vaskoškolského študentva v Bratislave (főiskolai ifjúsági szövetség) rendezésében a szlovák egyetem amfiteátrumában. Az előadás iránt, melyet az utolsó pillanatban hirdettek, mintegy 550-600 főnyi közönség érdeklődött.

A nemzeti biztonság (Narodná Bezpečnosť) részéről szolgálati egyenruhában legalább 20 egyén jelent meg.

Clementis előadása bevezető részében foglalkozott a régi, ún. klasszikus és a modern diplomácia közötti különbségekkel. Kijelentette, hogy ő sohasem volt híve a klasszikus diplomáciának, vagyis a formalizmusnak. Szerinte a külpolitikának nem célja és nem is eszköze az udvariassági gesztusok gyakorlása, mert ha benne élünk a merő formalizmusban, nem tehetünk róla, el fog sikkadni az igazi külügyi érdek. Clementis a külpolitikának fogalmát és célját az alábbiakban jelölte meg:

A külpolitikának törődnie kell az állam nemzeti biztonságával, saját nemzeti és állami létét biztosítania kell. Az állam biztonsága az első princípium, s ebbe kell beágyazni valamennyi külső és belpolitikai problémát. A külpolitika útja csak egyetlen lehet: összállami és össznemzeti, vagyis nem pártok szerinti.

Horthy Magyarországa prototípusa volt a régi, klasszikus diplomáciának. Ez a feudális gyökerekből táplálkozó diplomácia rendkívül nagy gondot fordított saját céljai propagálására. Egy hamis külpolitikai közvéleményt kívánt teremteni a célből, hogy az ország korhadt belügyeiről a közfigyelmet a revizionizmus felé terelje.

A mai Csehszlovákia külpolitikai irányvonalát legpregnansabban úgy lehet megfogalmazni, hogy a köztársaság a csehek és a szlovákok nemzeti állama akar lenni. Ez a cél államunkat - mondotta Clementis - történelme során a legnehezebb feladat elé állította. Előttük a nemzeti állam megvalósításának célja azért lebeg oly nagyfokú fogalmi tisztaságban, mert százéves magyar és német nyomás alól felszabadulván - életösztönüket követve védekezniük kell. A tiszta szláv államiság megvalósítása hosszú processzus, és nagy gazdasági és egyéb áldozatokat követel a cseh és a szlovák néptől. A hun, török, avar, magyar és német történelmi veszélyek után a mostani politika a szlávok egyetlen józan és célravezető védekezése. E gondolatmenet szerint a csehszlovák külpolitika három alapvető princípiumot ismer: 1) A szláv elem túlsúlyának biztosítását, illetőleg ennek a törekvésnek mielőbbi befejezését. 2) A kialakult szláv (cseh és szlovák) főlény stabilizálása. 3) Együttműködés a világ demokratikus államaival.

Az első gondolat jegyében történik a német és a magyar kérdés likvidálása, ún. transzferrel. A magyar és a német kérdés között jóllehet kvantitatív különbség van, nemzetközi tekintetben azonban a magyar kérdés megoldása a legnehezebb probléma, mert spontán, gyorsan és magától értetődően nem oldódik meg, mint ahogy megoldódott a köztársaságban a szudétánémet, és általában a német kérdés. E perspektíva szerint a magyar-kérdés világproblémává nőtte ki magát. Az első köztársaságban szerzett tapasztalatok után a magyar kérdést meg kell oldani. A magyar kérdés csehszlovák szempontú (svojským spôsobom) likvidálása nem csupán a Csehszlovák Köztársaságnak, hanem Magyarországnak is az érdeke, mint amennyire érdeke Csehszlovákiának a déli szomszéd [belső] viszonyainak demokratizálódása.

A továbbiakban Clementis a párizsi békekonferencia néhány kérdésével foglalkozott. Párizsban az új csehszlovák külpolitika három célt tartott szem előtt: 1) Politikai. 2) Speciális gazdasági. 3) A 200 000 magyar transzfere princípiumának elismerése. A harmadik ponttal kapcsolatban az államtitkár hosszasan polemizált a

cseh és szlovák közvélemény nyugatias árnyalatával. A reakció szerint ugyanis transzfer-ügyben azért nem sikerült eredményt kivívniuk Párizsban, mert Csehszlovákia szorosan együtt dolgozott a Szovjetunióval, és más szláv népekkel, amely tény azután a nyugati hatalmak antipátiáját váltotta ki. Clementis ellenérvelése, tömören összefoglalva a következő: A Szovjetunióknak Csehszlovákia nagy hálával tartozik felszabadításáért. A Szovjetunióknak ezen a területen való domináló szerepe kétségbevonhatatlan. A Szovjetunióknak köszönhetjük - állapítja meg Clementis - , hogy a békekonferencián 15 csehszlovák kérelemből 13-at úgyszólván vita nélkül elfogadtak. A transzferben a nyugati hatalmak miatt buktunk el, amelyek a transzferet nem engedték volna meg abban az esetben sem, hogy ha nem lettünk volna szövetségi viszonyban a Szovjetunióval. Nem tartja Clementis reálisnak azt az inkább szlovák körökben észlelhető gondolkodást, amely szerint Csehszlovákia Kelet és Nyugat közvetítője, s a közép-európai tér szervezője legyen. Ezután állásfoglalás nélkül érintette a párizsi konferencia határozatát a revizionizmusra, archívumokra, a tulajdon definíciójára és a pozsonyi hídfő kiterjesztésére vonatkozóan. Ez utóbbival kapcsolatban leszögezte, hogy a nemzetközi szerződések, konferenciák történetében az első eset, hogy gazdasági indokolással idegen etnikumú területet sikerült megszerezni.

A magyar béke delegáció Párizsban úgyszólván egyetlen propagandát folytatott, s ez az volt, hogy hiányzik a vádlottak padjáról még egy csatlós állam, és ez Szlovákia.

Németország ügye a békekonferencián. Ez ránk nézve - folytatta Clementis - életkérdés. Mégpedig csehekre és szlovákokra nézve a legveszedelmesebb. Merem állítani - úgymond Clementis - a legalapvetőbb kérdése a Csehszlovák Köztársaságnak és az egész világnak. Hosszabb távlatban gazdasági, rövidebb távlatban politikai életünk, fejlődésünk függ Németországtól - vallja Clementis. Eppen ezért nyugtalansággal nézzük a nyugati hatalmaknak a német kérdéssel összefüggő koncepcióját. Nagy-Britanniának mindkét koncepcióját veszélyesnek tartja Clementis: 1) Schuhmacher tevékenysége, aki mint új Führer járta Angliát. Schuhmacher szerint a német nép csak 1933-ig, Hitler uralomra jutásáig vonható felelősségre. 2) A második koncepció Churchill gondolata, a német-francia szövetség, illetőleg az európai államok föderációja. Az így kialakult blokkok feltétlenül a Kelet és a Csehszlovák Köztársaság ellen irányulnának. Amerika, földrajzi távolságánál fogva, közömbös. A német kérdésben a Szovjetunió álláspontja a legvilágosabb. Ezt röviden úgy fejezhetnők ki, hogy denacifikáció és demilitarizáció, és ezeknek a kontrollja. A kontrollnak ki kell terjednie a német élet minden aspektusára. - A csehszlovák külügyi kormányzatnak Németországgal összefüggésben az a fő feladata, hogy lehetővé tegye a Köztársaság biztonságát.

A ČSR részvétele a nemzetközi problémák megoldásában a következő fontosabb célok szerint történik: 1) A háború következményeinek, sőt eredményező okának az eltüntetése (Békekonferencia). 2) Együtműködés a demokratikus államokkal (UNO munkája).

A kishatalmak jelentősége a nemzetközi politikában. A pesszimisták szerint a kishatalmak külpolitikája sohasem lehet önelvű, legalábbis nem térhet el a nagyhatalmak gondolkodási formáitól. Annak ellenére, hogy a pesszimisták többségben vannak, ő a kisebbségi véleményt osztja. Azaz a kishatalmak is folytathatnak sajátos céljaiknak megfelelő külpolitikát. Ennek szemléltetésére felsorakoztatta a németek transzferét, amit a kishatalom Csehszlovákia százszázalékos győzelemmel végrehajtott. Második érve a Duna-kérdésre vonatkozott. A Duna-probléma is sokáig a nagyhatalmi érdekek ütközőpontjában volt, s az érdekelt államok (ČSR, Jugoszlávia, SZSZSR, a két csatlós állam) érdemleges részvétele nélkül akarták a nyugati nagyhatalmak ezt az ügyet nyugvóponttra juttatni. Bécsbe Duna-konferenciát terveztek összehívni, majd New Yorkban ezt az ügyet tovább tárgyalni, de rájöttek arra, hogy így nem lehet tartósan nemzetközi politikát csinálni, hanem elsősorban az érdekelt államokat kell bevonni.

Egyesült Nemzetek gyűlése New Yorkban. 51, ma már 54 nemzet tárgyal az UNO-ban. A tárgyalási légkör kezdetben nem volt jó, és nem volt könnyű a szövetségesek közötti egység megteremtése. Az eddig izolált Szovjetunióval való együttműködés nehezen születik. Bizonyos fokban megmaradt továbbra is az izoláció, mert a Szovjetunió igen sokat vesztett az elmúlt háborúban, és sokan ezért félig legyőzött (poloporažený), gyenge (slabý) államnak tartják. Molotov külpolitikájáról szólva ezt úgy jellemezte, hogy az oroszok a legjobb realisták a literatúrában, de a politikában is.

Duna-konföderáció. Ez a gondolat sokáig kísértett és fenyegetett. Ma már azonban ezek a kezdeményezések teljesen neveltségesek azon oknál fogva, mert a Duna-medencében a győztes szláv államok vannak jelen, akik természetesen nem lépnek fel a Szovjetunió ellen. Romániával már most is baráti kapcsolatunk vannak. Így kialakult a Duna és Odera összeköttetése. Ez Közép- és Délkelet-Európa ügye. Itt kap nagy szerepet a közvetlen jövőben Bratislava. Ebben a kialakuló gazdasági összműködésben a pozsonyi hídfő kiterjesztésével érthető lesz ennek a városnak a jelentősége. Ez vezetett minket - állapította meg Clementis - akkor, amikor kértük a három magyar község idecsatolását, és a legközelebbi jövőben pedig Ausztriával baráti légkörben megbeszéléseket fogunk folytatni egy keskeny földszáv átengedéséről. Így jön létre fokozatosan a dunai táj gazdasági szervezete. (Podunajsky hospodársky svet).

Csehszlovákia nemzetközi tekintélye. Jó külpolitika csak akkor lehetséges, ha jó a belpolitika. A külpolitikának tehát a belpolitikára kell építenie. A kisállam külpolitikája azonban nem képes minden óhajt teljesíteni, amit a belpolitika reá ró. Annyit mindenkinek kétségtelenül el kell ismernie, hogy : Csehszlovákia 1) A legkonszolidáltabb állam Európában. 2) Képes megoldani saját módszereivel szociális és gazdasági feladatait. 3) Külföldön mindenütt nagy tekintélye lesz a Csehszlovák Köztársaságnak, ha a kormányprogramot végrehajjtuk. A respektus már most is nagy, s megvan az egyik legmértékadóbb angol lap, az Economist szerint is, amely a kétéves tervről szólva azt mondja, hogy ha ezt a ČSR megvalósítja, akkor kiérdemelte a világ köszönetét és elismerését.

*

A rendezőség az előadás elhangzása után megadta a lehetőséget az alkalmi hozzászólásra, és időszzerű kérdések feltételére. Ezzel a jogával senki sem élt.

[popup title="[...]" format="Default click" activate="click" close text="Az itt nem közölt bekezdésben a jelentés készítője, Wagner Ferenc részletesen felsorolta, hogy az előadáson a szlovák hivatalos személyiségek és tisztségviselők közül kikkel találkozott és váltott néhány szót."]

Az előadás ismertetését az „Új Magyarországnban” tisztelettel javaslom.

MOL XIX-J-25-a-113/res/1947. (33. d.) A jelentést Wágner Ferenc Pozsonyban szolgálatot teljesítő magyar külügyi tisztviselő készítette saját, helyszíni jegyzetei alapján. Írógéppel írt tiszta másodlata.

Címkék:

[Beneš](#) ^[3]

[Masaryk](#) ^[4]

[kitelepipítés](#) ^[5]

Kiadás: 7. évfolyam (2007) 1. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/diplomacia/csehszlovak_kulpolitikai_dilemmak_a_parizsi_bekekonferencia_utan.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/diplomacia/csehszlovak_kulpolitikai_dilemmak_a_parizsi_bekekonferencia_utan.html

[2] https://www.archivnet.hu/..tinymce/jscripts/tiny_mce/plugins/paste/blank.htm%23_ftn4

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/benes>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/masaryk>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kitelepipites>